

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 46. Satisfit objectionibus recentiorum Casuistarum, contra allatam
SS. Doctorum, praecipuorumque Scholasticorum doctrinam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

postquam fructum oriunda proles transactis uxoris
nerus indicaverit, quid coitus cum uxore, nisi
jam actum libidinis demonstrat, &c. ut supra num.
400. Et infra: Liquido igitur patet, quoniam si-
cut clarissimorum Doctorum dicta sanciant, & an-
tiqui conjugati Patres in exemplum sunt, provisus
ad coitu uxorum praegnantium sit abstinendum.

409 S. Petrus Damian. l. i. epist. 15. dum non gignenda proles, sed ingentia deservimus voluptati, non mariti, sed proleclariis; non conjuges, sed potius amatores iure dicuntur.

410 Similia habent Hilarius Romanae Ecclesiae Diaconus in 1. ad Cor. 7. V. Beda ibid. S. Anselmus ibid. Magister Sententiar. in 4. dist. 31. Albertus Magnus ibidem a. 2. 1. S. Thomas ibidem q. 2. a. 2. S. Bonaventura ibid q. 3. Alensis 2. p. Summ. q. 147. memb. 2. Scotus in 4. dist. 26. Richardus de Media-Villa loco infra referendo. S. Antoninus 3. p. tit. 1. c. 20. Dionys. Carthus. in 1. Cor. 7. Gerson Compend. Theol. de Sac. conjug. uno verbo omnes Veteres. Teste namque Soto in 4. dist. 31. q. 1. a. 3. nemo Doctorum (ante Majorum) contradixit. Teste quoque Etio ibid. §. 7. Veteres omnes, & Scholasticorum praecipui... docent conjuges venialiter delinquere in actu conjugii, quando non intendunt proles procreationem, nec debiti redditio nem, sed solum voluptatem, vel tentationem evadere periculosiorem.

411 Qua in re SS. Patribus, & antiquis Scholasticis, insignes hujus & praecedentis saeculi Scriptores accedunt. Accedit etiam Innocentius XI. in Decreto quo hanc condemnat propositionem: *Opus conjugii ob solum voluptatem exercitum, omni penitus caret culpa & defectu veniali.*

Concludo itaque Sanctorum, veterumque Doctorum agmen verbis expressissimis clarissimisque S. Thomae loco citato: *Semper in actu matrimonii aliquod peccatum accidit, nisi hac intentione fiat conjunctio, ut proles procreetur, vel saltem ut debitum reddatur. Nam motus naturae solus tendit in prolem habendam absolutam, quae intentio non est recta, nisi ulterius referatur in Deum, ita ut proles quaeratur ad cultum Dei suscipienda & nutrienda. Et in fine corp. duobus solum modis conjuges abique omni peccato conveniunt, scilicet causa proles procreandae, & debiti reddendi. Alias autem semper est sibi peccatum ad minus veniale. Unde ad 2. dicit quod si aliquis per actum matrimonii intendit vitare fornicationem in conjugio, non est aliquod peccatum; quia haec est quadam redditio debiti, quod ad bonum fidei pertinet: sed si intendat vitare fornicationem in se, sic est ibi aliqua superfluitas, & secundum hoc est peccatum veniale; nec ad hoc est matrimonium institutum, nisi secundum indulgentiam, quae est de peccatis venialibus. Et ad 4. quamvis intendere sanitatis conservationem non sit per se malum; tamen haec intentio efficitur mala, si ex aliquasimilitas intendatur, quod non est ad hoc deservit ordinatum. Sicut qui ex Sacramento Baptismi tantum salutem corporalem quaerere. Et similiter est in proposito de actu matrimoniali. Et in 4. dist. 31. in expt. litt. cum Hieronymo vituperat accessum viri ad uxorem impregnatum; non tamen ita quod semper sit peccatum mortale, nisi forte quando probabiliter timetur de periculo abortus. Haec tamen S. Thomas, qui, quod ait primo loco, intentionem suscipiendae proles non debere in prole sistere, sed ad Deum ulterius tendere debere, ita ut proles quaeratur ad cultum Dei suscipienda, &c. ex S. August. de sumpt. fit, qui l. 1. de nuptiis c. 4. sic ait: *nuptiae habent intentionem generandi regenerandos, ut qui ex eis filii nascuntur, in Dei filios renascantur. Quapropter qui non hac intentione, hac voluntate, hoc fine generant filios, ut eos ex membris hominis primi in membra transferant Christi... etiam si tanta sit observantia, ut, secundum matrimoniales ca-**

hulas, non nisi liberorum procreandorum causa concumbant, non est in eis vera pudicitia conjugalis. Et l. 4. contra Julian. c. 1. haec est enim, & esse debet piorum conjugum intentio, ut regenerationis generatio prepararetur.

CAPUT XLVI.

Satisfit objectionibus recentiorum Casuistarum, contra allatam SS. Doctorum, praecipuorumque Scholasticorum doctrinam.

Obijcies 1°. si actus conjugalis solum esset licitus ob filiorum procreationem debitivè redditionem, sequeretur 1°. cum non esse licitum ad vitandam fornicationem. Hoc autem est falsum. Quia ad vitandam fornicationem licitum est inire conjugium, juxta illud Apostoli, propter fornicationem autem uniusquique suam uxorem habeat, 1. Cor. 7. Ergo eundem ob finem licitus est conjugalis actus, secundum quod Apostolus addit ibidem: *Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu, ad tempus, ut vacetis orationi: & iterum revertimini in idipsum, ne tentet vos satanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.*

Sequeretur 2°. non esse licitum decumbere cum uxore gravida, utpote ex qua nec sperari, nec intendi potest filiorum procreatio.

Sequeretur 3°. sterilibus & senibus decrepitis illicitum esse actum conjugalem, ob eandem rationem. Hoc autem esse videtur contra Ecclesiam mentem, quae dum matrimonio jungit personas steriles, & effetas, ipsis matrimonii usum concedit. Alias matrimonio jungendo eas monere deberet, ne utantur conjugio, saltem debitum petendo.

Sequeretur 4°. matrimonii statum esse multis peccatis venialibus obnoxium.

Respondeo ad primam sequelam, sanctos Doctores tradere, quod actus conjugii licitus non sit ad solum finem vitandi in se fornicationem. Ita S. Augustinus de bono conjugii c. 6. 7. & 10. cujus verba habes supra. S. Gregorius supra ad interrogationem 10. Augustini. Beda in 1. Cor. 7. S. Thomas in verbis relatis ex dist. 31. q. 2. a. 2. ad 2. Qui etiam in 4. ad Hannibaldum dist. 31. a. 3. ad 3. dicendum (inquit) quod semper in actu matrimoniali aliquod peccatum incidit, nisi hac intentione fiat conjunctio, ut proles procreetur... vel saltem ut debitum reddatur... vitatio autem fornicationis intentio non excusat à toto: quia aliter potest quis fornicationem vitare, scilicet penitus abstinendo. Non enim totaliter excusatur, qui facit minus malum, ut evitet majus, si possit utrumque vitare. Qui autem nullo amore proles, vel justitiae conjugalis, facit actum conjugalem, sed solum ad vitandam in se fornicationem, facit minus malum ad vitandum majus, cum possit utrumque vitare. Quia malum est obsequi concupiscentiae intra limites matrimonii, ut docet S. Augustinus supra, & S. Thomas ibidem a. 3. si quaeratur delectatio intra limites matrimonii, ut scilicet talis delectatio in alia non quaeratur quam in conjugio, sic est veniale peccatum. Hoc autem facit, qui nullo amore proles, nec justitiae conjugii reddenda, facit actum conjugalem ad vitandam in se incontinentiam. Reverti enim (juxta Augustinum supra relatum) obsequitur concupiscentiae intra limites matrimonii, quamvis ei obsequi non sit extra limites illius. Quia in matrimonio quaerit voluptatem, ne eam quaerat extra, eamque habeat pro fine, licet simul intendat abstinere à voluptate non matrimoniali. Quemadmodum tentatus ad carnes manducandas die prohibito, si ad hoc vitandum, velit se delectare in eis delicia-

torum piscium, ne delectet se in esu carniu, re- ve à obsequiur concupiscentia circa materiam licitam, ne ei obsequatur circa materiam illicitam. Et idco S. Thomæ concinit S. Bonaventura in 4. dist. 31. a. 2. q. 2. ubi quærit, an coitus conjugalis causa fornicationis vitanda, possit esse sine omni peccato veniali? Et respondet, quod qui coit causa fornicationis vitanda, aut hoc est in se, aut in altero? Si in altero, ut reddat debitum, hoc est pure justitie. . . qui verò coit causâ fornicationis vitandæ in se, in hoc semper peccat venialiter. Et hæc opinio (ait Richardus de Media-Villa in 4. dist. 31. a. 3. q. 2.) est communior. Et (ut Dominicus Soto ait ibidem q. 1. a. 4.) gravitas est numero Patrum protegitur. Denique communiter tenetur, ait Angelus de Clavatio verbo debitum n. 22.

417 Nec obstant verba illa Apostoli: Revertimini in ipsam, ne tenet vos satanas propter incontinentiam vestram. Hoc enim Apostolus declarat se dixisse secundam indulgentiam, id est secundam veniam. Quæ verba culpam venialem evidenter deouare, communis est doctrina & interpretatio SS. Patrum, secundum quam Concilia exponi jubent S. Scripturam. Videri potest Tridentinum sess. 4. Enimverò præcipua laxata disciplina causa est recessus à sanctissima purissimaque doctrina SS. Patrum, uti to. ostendimus, specialiterque offendi potest ex pluribus laxissimis & licentiosissimis opinionibus nonnullorum Casuillarum, quibus habenas laxant conjugatis circa fordidas voluptates, quas referre pudor est.

418 Neque ex eo quodd licitè, ex motivo vitandæ incontinentiæ, conjugium inear, consequens est quodd licitè ex eodem solo motivo postea actus conjugii exerceatur. Quia (præter dicta cap. 18. num. . . .) qui tali motivo matrimonium inuit, non necessariò sic dispositus est, ut velit ex eo solo motivo postea matrimonium uti; sed, si animo planè casto velit matrimonium inire ad vitandam incontinentiam, sic apud se statuit: quia fragilitati meæ timeo à fordidis incontinentiæ, illi me statui dedam, in quo minus sit earum periculum. In illo namque officium conjugis in timore Dei exercendo, amore posteritatis, vel justitiæ conjugalis, adjuvante gratiâ tanti Sacramenti, minus tentabor à desiderio faciendi extra matrimonium, quod in matrimonio licitè facio.

419 Ad secundam sequelam. Respondeo 1.º. eam invidiosè proponi, ad reddendam doctrinam Sanctorum populo odiosam. Hoc enim non semel expertus sum ab adversariis fieri ad fuscitandas vociferationes vulgi, sæculi corrupticulis affueti, magis quàm in castissima Sanctorum, præcipuorumque Theologorum doctrina versati. Sed propter insanas ejusmodi vociferationes, animaleque judicium vulgi carnalibus dediti, abjicienda non est castissima doctrina Sanctorum. Et idco

420 Respondeo 2.º. esse licitum decumbere cum conjugæ gravida, ad justitiam conjugalem ipsi petenti reddendam: reddere enim conjugis debitum, ne fornicando damnabiliter peccet, ad personam pertinet conjugalem, ut Augustinus supra dicit.

421 Respondeo 3.º. unanimum esse doctrinam Sanctorum, quodd illicitum sit debitum exigere ab uxore gravida, postquam venter ipsius sic intumuit, ut superferatio sperari non possit, uti capite præcedenti vidimus. Ita enim Clemens Alexandrinus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Hilarius Diaconus, Jonas Aurelianus, solidè comprobantes, eos qui fecus faciunt, incontinentes, irrationabileque esse, nec voluptatibus suis modum ponere; imò vix non sequi putidam Mahometi regulam, uxores vestre sunt aratura vobis: indute araturam vestram ad libitum. Propter quod ipsi præmentia imponitur in Pœnitentiali Romano

tit. 7. c. 9. & 10. Sicut & in Pœnitentiali Bedæ c. 22 & 10. Non tamen semper hoc est peccatum mortale (inquit S. Thomas in 4. dist. 31. in exposit. text.) nisi forte quando probabiliter timetur de periculo abortus.

Ad tertiam sequelam. Respondeo, si vera sit Augustini regula, ab aliis etiam communiter SS. Patribus tradita, concubitus necessarius, causâ generandi, inculpabilis, & solus ipse nuptialis est. Enchirid. 78. complexus carnalis propter solos rigendos filios adhibendus est. L. 2. de consensu Evang. c. 1. reddere tamen conjugi, ne fornicando damnabiliter peccet, ad personam pertinet conjugalem: Ex ea conficitur, steriles, & valde senes, secundum Augustini doctrinam, posse quidem reddere, sed exigere non posse debitum. Idque Augustinus ipse declarat, dum 3. contra Julian. 21. dicit, quodd conjugalis pudicitia nec menstruatis, nec gravidis utitur feminis, nec ejus ætatis, quâ certum est eas jam concipere non valere.

Verum (inquunt adversarii) inde sequeretur, senes non posse licitè inire matrimonium. Verum (inquam ego) conjugium non solum propter filiorum procreationem, sed etiam propter ipsam naturalem in diversis sexu societatem, bonum esse docet Augustinus de bono conjugali c. 3. co ergo sine iniuri potest à senibus, intendendo castè vivere; vel matrimonio bene uti, reddendo; non exigendo debitum. Et idco matrimonium ipsis Ecclesia permittit. Dumque permittit, necesse non est ut ipsos moneat de non ex gendo debito; sicut dum matrimonio juvenes jungit, necesse non est ut ipsos moneat, ne ob solam voluptatem matrimonio utantur. Frustrâ namque id moneat, sciens monitum istud ab ipsis vix, aut ne vix quidem servandum; melius proinde esse in ipsis dissimulare minus malum, quàm de eo cavendo ipsos monere, cum periculo mortificæ incontinentiæ ipsorum extra matrimonium. Quam etiam ob causam Confessarii, prudentiam Apostolimitantes (dissimulantis minus malum, &c.) ut plurimum dissimulare debent cum conjugibus, qui sese continere vix aut ne vix quidem possunt, ut debitum frequentius exgant, quàm matrimonii finis permittat. Interrogati tamen à conjugibus, an illud licitè exgant ad vitandum in seipsis fornicationem, respondere debent, sanctos Patres id ipsis non permittere. Tametsi enim vitare in seipsis fornicationem medio licito, rationale sit, tale medium non est matrimonii usus, ob fines, ob quos matrimonium non est institutum, nisi secundum indulgentiam, quæ est de peccatis venialibus.

Ad quartam sequelam. Respondeo id quod assumitur usque adco verum esse, ut propterea in Evangelio Petrus dicat, quodd non expedit nubere, atque id ptum Augustinus frequenter inculcet in libro de bono conjugali, & in lib. de S. virginitate. Unde 4. Soliloq. 10. dicit, conjugem, qui hac in parte nunquam excelsit, magis esse mirabilem, quàm imitabilem. Et cap. 13. citati lib. de bono conjugii, quodd hoc tam magnum est, ut multi homines facilius se totâ vitâ ab omni concubitu absteant, quàm modum teneant non coeundi, nisi prolis causâ, si matrimonio copulantur. Nam (inquit) quem tandem audivimus inter familiaria colloquia, sive eorum qui conjugati sunt, sive qui fuerunt, indicantem vobis, nunquam se conjugii esse commixtum, nisi sperando conceptum? Quod ergo præcipiunt conjugatis Apostoli, hoc est nuptiarum, quod autem venialiter concedunt, aut quod impedit orationes, non cogunt nuptia, sed serunt, id est tolerant minus malum, ad cavendum majus.

Objicies 2.º. matrimonium est ordinatum in remedium concupiscentiæ. Ergo licitum est uti matrimonio in remedium concupiscentiæ. Respondeo negando consequentiam. Ob ea quæ dicitur

dixi in fine responsionis ad primam & tertiam sequelam objectionis precedentis. Itaque matrimonium ceteris ordinatum est in remedium concupiscentiæ, quatenus per Matrimonii Sacramentum confertur gratia coercitiva concupiscentiæ, & quatenus ratione operum licitorum in matrimonio, concupiscentia minor exurgit, ut explicat Augustinus l. 1. de nupt. & concupisc. c. 10. Status quippe matrimonialis licet concupiscentiæ non permittat fructualem, seu amorem voluptatis propter se, permittit usum, amore filiorum, iustitiaeque conjugalis, siquæ facit quod concupiscentia non ita stimulet ad usum fornicarium, adulterium, contrahaturalem, &c.

427 Obijcies 3°. dum SS. Patres aiunt usum conjugii, causâ vitandâ in se fornicationis, non esse immanem ab omni peccato, commodè intelliguntur de iis qui intendunt vitare fornicationem fatiando suam concupiscentiam, id est exercendo actum conjugalem causâ voluptatis: secus de iis qui actum illum exercent causâ sanandâ concupiscentiæ.

428 Respondeo argumentum illud non esse nisi speciosum, deceptoriumque sophisma. Ut enim non fatietur, sed sanetur concupiscentia, usus illius referri debet ad id propter quod a natura, Deoque Authore naturæ institutus est; utique ad procreantem, vel iustitiam conjugalem adimplerentem. Dum enim ultra istam necessitatem progreditur, iam non rationi, sed libidini obsequitur, inquit Augustinus supra. Jam proinde non sanatur, sed fatiatur concupiscentia. Tunc enim fatiatur, quando conceditur ei id quod postulat. Tunc sanatur, quando ei fatiatur & obeditur intra limites matrimonii, ne ei fatiatur & obediatur extra limites matrimonii, ut dictum est in responsione ad sequelam primæ objectionis. Ut ergo fatiatur, non fatietur concupiscentia, usus illius contineri debet intra fines matrimonialis institutionis. Si enim ultra illos progreditur, Augustino iudice, ei, non rationi, homo obsequitur.

429 Obijcies 4°. copula matrimonialis, præter generationem proliis, debet redditionem, alios fines habet, videlicet, ut vitetur periculum incontinentiæ, &c. juxta illud Geronsii in Compendio Theol. tit. de vitio in fine desumptum ex confess. Bonav. p. 14. c. 2. *concupiscentia matrimonialis... licet est tripliciter, vel scilicet causâ proliis ad honorem Dei & cultum; vel causâ reddendi debiti, dum exigitur; vel causâ fornicationis vitandæ.* Ita Bonæ-ſpei in sua Noctua Belgica, &c.

430 Respondeo negando antecedens. Quod non bene probatur ex Gerone, utpote integrè non relato. Neque enim Geron simpliciter dicit, concubitus illum esse licitum causâ fornicationis vitandæ; sed (cum Bonaventura supra relato) sic: *causâ fornicationis vitandæ, non quidem in se, sed in sua conjugæ.* Quod idè advertearius omisit, quia contra sententiam suam esse non ignoravit.

431 Obijcies 5°. quando Augustinus dicit, esse peccatum veniale, conjugalem actum exercere, præcisè ad vitandam in se fornicationem, per peccatum veniale, non intellexit peccatum propriè dictum, sed intellexit aliquid de se licitum, ad vitam tamen æternam non ordinatum, sive non beatificum. Ita subtilis quidam Recentior in Noctua Belgica n. 133. id se colligere putans ex illis Augustini verbis 4. contra Julian. 3. *hoc ergo amore Creatoris opus est ut bonum beatificum sit, & pudicitia conjugalis.* Aliàs (inquit) cum Apostolus (postquam 1. Cor. 7. dixit: *propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat*) addat, se hoc dixisse secundum veniam, seu indulgentiam, & Augustinus de bono conjug. c. 10. subjungat, *absurdissimè dici, non peccasse, cui venia datur, Augustinus vellet Apostolum dedisse veniam ad*

Temp. III.

committendum peccatum veniale propriè dictum. Respondeo negando antecedens. Quia glossa illa adeo violenta est, & ab obvio sensu aliena, ut manifeste sit Augustini tortura, à Doctoribus communiter omnibus rejecta, qui Augustinum intelligunt de peccato veniali propriè dicto. Quod Augustinus ipse patenter denotat l. 5. contra Julian. c. 9. *Apostolum audiam fideles Christi, qui sunt consilio colligati, ut ex consensu temperant, quo vacent orationi; & cum in idipsum redeant propter intemperantiam suam, noverint etiam inde dicere Deo: dimitte nobis debita nostra: quod enim secundum veniam à tanto Doctore dicitur, usque ignoscitur, non subicitur.* Per debita namque in Oratione Dominica, haud dubiè intelliguntur peccata propriè dicta, non præcisè opera ad vitam æternam non ordinata.

432 Neque idè Apostolus dedit veniam ad propriè peccandum venialiter. Dicendo enim, *hoc dico secundum indulgentiam* (Græcè habetur, secundum ignoscensiam) absolute & simpliciter id non permittit, sed comparativè, quasi diceret, melius esse ut revertendo in idipsum, ad vitandam periculosiorem tentationem satans, venialiter peccent, quam mortaliter, periculosiori tentationi succumbendo.

434 Obijcies ultimè: *quamvis illicitus sit actus conjugii ob voluptatem immoderatam: secus ob moderatam.* Sic cum pluribus aliis Novioribus idem Author tam in Noctua, quam disput. 8. de matrim. n. 26. & 27.

435 Respondeo negando antecedens: tum quia damnatum ab Innocentio XI. ut vidimus n. 411. Nam dum Innocentius XI. 65. propositiones damnavit, non damnavit propositiones à nullo Catholico Scriptore traditas; sed partim ex diversis vel libris, vel thesibus, seu scriptis excerptas; & partim noviter adinventas, ut ipsemet declarat in Proemio Decreti sui. Nullus verò Scriptor Catholicus, imò ne hæreticus quidem, unquam asseruit, conjugalem actum esse licitum ob voluptatem immoderatam. Tum quia omnes SS. Patres, supra relati, merito docent, omnem voluptatem carnalem, propter se amatam & questitam, esse immoderatam ex parte finis. Quia scilicet excessus est debita moderationis, quando voluptati ceditur ob indebitum finem. Quod fit quando ceditur propter ipsam. Propter quod Augustinus l. 5. contra Julian. c. 5. Juliano solum libidinis excessum culpanti sic respondet: *quid enim te adjuvat, quod reprehendere videris ejus excessum, cuius approbas motum, ad alium quàm voluptatis finem non relatum? Tunc enim excedit limitem, quando ejus motibus ceditur.* Sapiens certè non approbat, nec concubitus propter voluptatem ipsius concupiscit. Imò Eccl. 23. Sapiens orat: *auster me ventris concupiscentias, & concubitus concupiscentia non apprehendas me.* Denique immoderatam esse exactionem omnem debiti conjugalis, quæ fit præter causam procreandæ proliis, Augustinus, relatus can. *quidquid 32. q. 2. expressè docet, vitium esse dicens in ipsa quoque immoderatiore exactione debiti carnalis, quam eis secundum veniam concedit Apostolus, ut etiam præter causam procreandi sibi miscantur, addens quod eos pravos mores ad talem concubitus impellunt.*

CAPUT XLVII.

Illicitam esse debiti exactionem à conjugæ menstruata, Scriptura & Patres docent.

436 TAM redditionem, quàm exactionem debiti, tunc esse peccatum mortale, docent Scotus, Richardus à Media-Villa, Lyranus, Petrus Soto, Estius, & Hestellus in 2. p. Catech. c. 135. *Petitionem esse peccatum mortale, sed redditionem*
Yyy